

СКРИНИНГ *в условията на* ПАКТА

ФОНДАЦИЯ
Мисия Криле

Център за правна помощ
Глас в България

Jura Humana

Този материал е създаден в рамките на проект "Гражданско участие и мониторинг на системата за убежище и миграция", с финансовата подкрепа на Швейцарско-българската програма за сътрудничество в рамките на Механизъм за гражданска ангажираност и прозрачност (МГАП) 2024-2029. Проектът се изпълнява от Център за правна помощ – Глас в България (ЦПП) като водеща организация в партньорство с Фондация „Мисия Криле“ и в асоциирано партньорство с Фондация „Юра Хумана“. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора и не отразяват непременно тези на правителството на Швейцария и България.

I. КОНТЕКСТ

На 12.06.2026г официално започна прилагането на Пакта на ЕС за миграцията и убежището („Пакм“), приет през 2024г след дългогодишен процес на преговори. Пактът представлява набор от нови правила за управление на миграцията и за създаване на обща система за убежище в ЕС. Състоящ се от девет регламента и една директива безпрецедентно новите европейски миграционни правила са предимно с пряко обвързващо действие за страните членки.

За България прилагането на Пакта означава съществено реструктуриране на националната система за международна закрила, включително въвеждането на нови процедури като скрининг, гранична процедура за предоставяне на убежище и гранична процедура за връщане. Същевременно държавите членки бяха задължени да въведат в сила до 12 юни 2026 г. необходимите закони, подзакони и административни разпоредби за съобразяване на националното законодателство с европейската правна рамка, както и да уведомят Европейската комисия (**ЕК**) за тях.

Въпреки фундаменталните промени, произтичащи от новата европейска рамка, и задължението за привеждане на националното законодателство в съответствие с нея, България започна прилагането на Пакта без завършена национална законодателна уредба. В началото на 2026 г. бяха изготвени и представени за обществено обсъждане три законопроекта: проект на изцяло нов Закон за международната закрила; проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ), свързан и с провеждането на скрининг и гранична процедура за връщане; както и проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за омбудсмана, предвиждащ регламентирането на новите функции на омбудсмана като национален механизъм за наблюдение на спазването на основните права при провеждането на скрининг. Към 12 юни 2026 г. нито един от трите законопроекта не беше окончателно приет от Народното събрание.

В резултат, България започна изпълнението на Пакта, прилагайки директно новата европейска законодателна уредба. Липсата на прието национално законодателство остави нерешен и въпроса за съотношението между новата европейска правна рамка и действащия повече от 20 години Закон за убежището и бежанците (ЗУБ). Не беше приет изричен национален акт, който да изясни кои разпоредби на ЗУБ продължават да се прилагат и по какъв начин следва да се съвместяват с новите правила на Пакта. Така преценката относно съвместимостта и приложимостта на отделните разпоредби на действащия закон в условията на новата европейска рамка до голяма степен беше оставена на практиката на администрацията.

II. ВЪВЕЖДАНЕ НА СКРИНИНГ СЪГЛАСНО РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1356

Като част от Пакта, България започна прилагането на Регламент (ЕС) 2024/1356 за скрининг (**Регламент за скрининг**). Регламентът е приложим в общо 30 държави: 26 държави членки на ЕС, като Ирландия засега не участва в прилагането му, и четири държави, асоциирани към Шенгенското пространство – Норвегия, Исландия, Лихтенщайн и Швейцария.

1. КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА СКРИНИНГЪТ?

Скринингът е дефиниран като техническа предварителна проверка и идентификация на всички граждани на трети държави, преминали нерегулярно границата или установени в нерегулярна ситуация във вътрешността на страната.

Скринингът включва:

- установяване на самоличността и регистрация на биометрични данни;
- предварителен медицински преглед;
- установяване на възрастта;
- идентификация на уязвимост и специални потребности;
- проверка за данни за заплаха за националната сигурност и вътрешния ред.

Съществени елементи на скрининга са:

- **Презумпцията за невлизане в страната, чл. 6 от Регламента:** До приключване на скрининга, не се получава разрешение за влизане на територията на държава членка.
- **Задължение за ненапускане на скрининг центровете:** Докато трае скрининга, чуждестранните граждани нямат право да напускат местата за провеждането му.

2. РЕЛЕВАНТНИ СРОКОВЕ

Скринингът продължава:

- максимум 7 дни за скрининг на границата и
- максимум 3 дни за скрининг във вътрешността на страната.

Според Регламента, скринингът не следва да надвишава установения максимален срок, независимо дали са приключили всички проверки.

3. КОЙ ПРОВЕЖДА СКРИНИНГ?

Регламентът за скрининг предоставя на държавите членки възможност самостоятелно да определят компетентните национални органи. С началото на прилагането на Пакта за миграцията и убежището Европейската агенция за гранична и брегова охрана (**Фронтекс**) активно е потърсила контакт с държавите членки, като е предложила подкрепа за укрепване на капацитета им за провеждане на скрининг. По информация на Фронтекс¹ до момента не се наблюдава съществено увеличение на броя на отправените към Агенцията искания за такава подкрепа.

Съдействие за укрепване на капацитета за скрининг е предоставено на България, Италия, Гърция, Кипър и Румъния.²

4. СКРИНИНГ РЕЗУЛТАТИ

Резултатите от скрининга се попълват в скрининг формуляр.

Според резултатите от скрининга, чуждестранните граждани се насочват към съответна процедура. На практика, в контекста на достъпа до закрила, това са:

- **стандартна процедура** за предоставяне на международна закрила или
- **гранична процедура за убежище**, вид ускорена процедура, която протича в режим на задържане.

1. Презентация Холгер Фабиан Зал, старши стратегически анализатор, сектор „Стратегически прогнози и управление на заинтересованите страни“ (*Senior Strategic Analyst, Foresight and Stakeholder Management Sector*), Фронтекс, Варшава, Полша, конференция „Управление на ЕС границите“ (EU Border management), 15.10.2026, гр. Триер, Германия.

2. Пак там.

III. ПРИЛАГАНЕТО НА СКРИНИНГ В БЪЛГАРИЯ

През август 2026 г. ЦПП подаде заявления по Закона за достъп до обществена информация (**ЗДОИ**) до Дирекция „Миграция“ (**ДМ**) и Главна дирекция „Гранична полиция“ (**ГДГП**) с искане за информация относно прилагането на Регламента за скрининг. ДМ и ГДГП са националните органи, компетентни да провеждат скрининг в България.

В отговор на МВР от 27.08.2026 г. бяха предоставени данни за периода от 12.06.2026 г. до 24.08.2026 г., обобщени по-долу.

1. БРОЙ ЛИЦА, ПРЕМИНАЛИ ПРЕЗ СКРИНИНГ

- **Гранична полиция:** През структурите на ГДГП са преминали през скрининг 502 граждани на трети държави. Дирекцията посочва, че не обработва и не съхранява данни за тези лица с разбивка по пол, възраст и държава на произход.
- **Дирекция „Миграция“:** През скрининг са преминали общо 48 лица. Най-голям е броят на гражданите на Афганистан, Мароко и Пакистан.

2. УСТАНОВЕНИ НЕПРИДРУЖЕНИ НЕПЪЛНОЛЕТНИ

- **Гранична полиция:** За съответния период са установени 34 непридружени непълнолетни.
- **Дирекция „Миграция“:** Установени са 3 непридружени непълнолетни – две деца от Афганистан и едно от Пакистан.

3. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА УЯЗВИМИ ЛИЦА

От предоставените данни става ясно, че като уязвими лица са посочени установените непридружени непълнолетни. Не е предоставена информация дали при скрининга са идентифицирани лица от други уязвими групи, включително хора със заболявания или увреждания, лица с различна сексуална ориентация, жертви на трафик на хора и лица, преживели тежко физическо, психическо или сексуално насилие.

По отношение на използваните методи и гаранциите за защита на уязвимите лица институциите посочват следното:

- Методологията за проверка на уязвимост, използвана от ГДГП, е разработена съвместно с УНИЦЕФ.
- Служителите на ДМ, ангажирани със скрининга, преминават специализирани обучения.

- При скрининг на непридружени непълнолетни се назначава социален работник от Дирекция „Социално подпомагане“. Когато такъв не може да бъде осигурен незабавно, детето се поставя под полицейска закрила.
- Според предоставената информация скринингът на непридружени непълнолетни се извършва в Специалните домове за временно настаняване на чужденци (**СДВНЧ**), в обособени помещения с отделен режим.

IV. АНАЛИЗ НА ТЕРЕННИТЕ ДАННИ ПО ПРОЕКТА

1. БАЗА ЗА ТЕРЕННИТЕ ДАННИ

Теренните данни са събрани чрез анкети, проведени от ЦПП „Глас в България“ и Мисия криле (**МК**). До момента (октомври 2026г) са анкетирани общо 37 лица, като 26 от тях са анкетирани след началото на прилагането на Пакта на 12 юни 2026 г.

Най-голям брой анкети са проведени в СДВНЧ – Любимец, следван от СДВНЧ – Бусманци и Транзитен център (**ТЦ**) – Пъстрогор, който е от затворен тип.

Основните демографски характеристики на анкетираните лица са следните:

- **Наг 83%** от анкетираните са мъже;
- **97%** са пълнолетни;
- Най-голям брой анкетирани са граждани на **Сирия, Пакистан и Мароко**;
- **Около 90%** са пристигнали в България сами, без членове на семейството си.

2. ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ТЕРЕННИТЕ ДАННИ

Резултатите от анкетите очертават съществени затруднения при достъпна до информация за правата и процедурите, разбирането на предоставената информация и осигуряването на езикова подкрепа.

2.1. Достъп до информация и разбиране на процедурите

- Около 57% от анкетираните споделят, че не са получили достъпна информация за правата си и процедурите, приложими при пристигането им в България.

- 48,65% посочват, че не са разбрали предоставената им информация, а други 38% заявяват, че са я разбрали само частично.
- 56,76% съобщават, че са подписали документи, чието съдържание не са разбрали.
- 67,57% посочват, че не са имали достъп до преводач по време на всички процедури.

2.2. Резултати относно разбирането на скрининг формуляра

Събраните до момента теренни данни показват, че анкетираните лица срещат съществени затруднения при разбирането на съдържанието на скрининг формуляра и на правните последици от информацията, отразена в него.

Формулярът се предоставя на български и английски език, което затруднява лицата, които не владеят нито един от тези езици. Това е съществен проблем за говорещите арабски или фарси, които съставляват значителна част от пристигащите в България.

Затрудненията са най-осезаеми при разбирането на процедурата, към която лицето се насочва след приключване на скрининга. Това е от особено значение при насочване към гранична процедура за предоставяне на убежище, която представлява ускорена процедура и в ТЦ – Пъстрогор се провежда в условията на задържане. Затруднения да се ориентират към коя процедура са насочени и какво точно могат да предприемат по отношение на конкретната процедура ограничава възможността на лицата да се ориентират в правното си положение и да упражнят ефективно правата си.

Съгласно чл. 17, параграф 3 от Регламента за скрининг, преди формулярът да бъде предаден на компетентните органи, отговорни за последващите процедури за предоставяне на международна закрила или за връщане, лицето има възможност да посочи, че съдържашата се в него информация е невярна. Органите, извършващи скрининга, следва да отразят всяко подобно изявление към съответната информация във формуляра.

На практика обаче езиковите бариери и затрудненията при разбирането на формуляра могат да възпрепятстват своевременното установяване на неточности и упражняването на правото на възражение. Така съществува риск некоректно отразени данни да бъдат предадени на компетентните органи, без лицето да е имало реална възможност да ги разпознае и оспори.

Този риск е особено сериозен при грешки в данните за самоличността, чието последващо коригиране може да се окаже изключително трудно, особено когато лицето не разполага с оригинален документ за самоличност. По този начин затрудненията при разбирането на формуляра могат да имат последици не само за точността на първоначално събраната информация, но и за протичането на последващите процедури и ефективното упражняване на правата на засегнатите лица.

2.3. Идентификация на уязвимост

Съгласно чл. 12, ал. 3 от Регламента за скрининг гражданите на трети държави, които са подложени на скрининга, подлежат на предварителна проверка на уязвимостта от специализиран персонал на органите за скрининг, който е обучен за тази цел. Сред уязвимите лица са деца, бременни жени, самотни родители, възрастни хора, лица с увреждания, лица без гражданство, преживели насилие, включително изтезания и сексуално насилие, лица с различна сексуална ориентация и жертви на трафик на хора.

- При 70,27% от анкетираните лица не са били установени специални потребности или уязвимости.
- Както беше посочено по-горе, съгласно предоставените по ЗДОИ данни от ГДГП и ДМ, сред общо 550 лица, преминали през скрининг в периода от 12.06.2026 г. до 24.08.2026 г., единствената посочена категория уязвими лица са непридружените непълнолетни.

Така в предоставените данни липсва информация за установени лица от други уязвими групи, включително такива, чието идентифициране изисква специализирана експертиза, като преживели изтезания или други форми на тежко насилие, лица с различна сексуална ориентация и жертви на трафик на хора.

Същевременно установяването на специални потребности и уязвимости е от съществено значение за осигуряването на:

- Достъп до специализирана подкрепа, включително психологическа, психиатрична помощ и специализирани медицински услуги;
- Достъп до стандартната процедура за международна закрила, която следва да се приложи с оглед на индивидуалните обстоятелства и установените потребности на лицето.

2.4. Скрининг на деца

Скринингът се прилага и за деца, придружени и непридружени. До приключването му и за тях се прилага принципът на неразрешено влизане на територията на страната.

- По време на скрининга ненавършилия пълнолетие се придружава от пълнолетен член на семейството, когато такъв присъства.
- Непридружени непълнолетни трябва да получат представител, който да придружава и подпомага детето по време на скрининга. Съгласно чл. 13 от Регламента, лицето, което отговаря за придружаването и подпомагането на непридружен ненавършил пълнолетие, не може да е лице, отговарящо за елементи на скрининга, трябва да действа независимо

и да не получава указания нито от лицата, отговарящи за скрининга, нито от органите за скрининг. Тези лица трябва да изпълняват задълженията си в съответствие с принципа за висшия интерес на детето и да разполагат с необходимите експертен опит и обучение за тази цел. За да се осигурят благосъстоянието и социалното развитие на ненавършилия пълнолетие, това лице се сменя само при необходимост.

Съгласно горепосочените по ЗДОИ данни от ДМ и ГДГП, за периода юни-август 2026 г. са идентифицирани общо 37 непридружени непълнолетни. От отговорите на институциите става ясно, че:

- Скрининг на непълнолетни непридружени се извършва в обособени помещения с отделен режим в СДВНЧ-Бусманци и СДВНЧ-Любимец.
- При скрининга на непридружени непълнолетни присъства социален работник от Дирекция „Социално подпомагане“. Същевременно продължава да действа чл. 25 от ЗУБ, съгласно който непридружен малолетен или непълнолетен чужденец, търсещ или получил международна закрила на територията на България, се представлява в производството по ЗУБ от адвокат, вписан в регистъра за правна помощ на Националното бюро за правна помощ (**НБПП**) и определен от председателя на бюрото или оправомощено от него длъжностно лице.

По наличната информация адвокатите, определени от НБПП, не участват в представителството на непридружените деца по време на скрининга, като посочваният аргумент е, че скринингът не представлява административна процедура, а технически процес по събиране на информация. Към момента липсва и яснота относно капацитета на НБПП и организацията на участието му в новите процедури, въведени с Пакта за миграцията и убежището.

V. НАБЛЮДЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА

Съгласно чл. 10 от Регламент за скрининга всяка държава членка е длъжна да въведе независим механизъм за наблюдение на спазването на основните права по време на скрининга и да предвиди подходящи гаранции за неговата независимост. Целта е да се гарантира спазването на правото на ЕС и на международното право, включително на Хартата на основните права на ЕС.

Механизмът за наблюдение следва да обхваща по-специално спазването на основните права във връзка със скрининга, спазването на приложимите правила на ЕС и национални правила във връзка със задържането, както и спазването на принципа на забрана за връщане (*non-refoulement*).

В съответствие с чл. 10 от Регламента в наблюдението могат да участват и международни и неправителствени организации, както и публични органи, независими от органите, извършващи скрининга.

Според информация на ЕК³ до този момент пет държави членки, сред които е и България, не са въвели мониторинговия механизъм след започване на прилагането на Регламента за скрининг. Тъй като въвеждането на механизма е задължение на държавите членки, неизпълнението му може да доведе до предприемане на действия от страна на ЕК за установяване на нарушение на правото на ЕС.

На национално ниво беше направен опит за регламентиране на тази функция чрез проект за изменение на Закона за омбудсмана. С предложените изменения се предвиждаше омбудсманът да упражнява правомощията на Национален механизъм за наблюдение на спазването на основните права при скрининга на граждани на трети държави на външните граници и на територията на Република България, както и при граничната процедура за предоставяне на убежище, включително в ситуации на извънредни обстоятелства, криза и непреодолима сила.

Предложеният обхват на наблюдение на омбудсмана включваше спазването на основните права, произтичащи от правото на ЕС и международното право с особен акцент върху достъпа до процедурата за предоставяне на убежище, принципа на забрана за връщане, висшия интерес на детето, правилата относно задържането по време на скрининга, достойното отношение към лицата, условията за настаняване, осигуряването на храна, облекло, временен подслон и здравни грижи, както и специалните мерки за защита на уязвимите лица.

3. Презентация на Д-р Фабиан Луц, старши правен експерт, отдел „Шенген и външни граници“, Генерална дирекция „Миграция и вътрешни работи“ на ЕК, Брюксел, Белгия, конференция Управление на ЕС границите (*EU Border management*), 15.10.2026, гр. Триер, Германия.

В мотивите към законопроекта изрично бе посочено, че прилагането му не е свързано с необходимостта от осигуряване на допълнителни финансови и други средства. В действителност за изпълнението на новите функции на омбудсмана като Национален механизъм за наблюдение не бе осигурен допълнителен финансов и експертен ресурс, който да гарантира ефективното упражняване на възложените правомощия.

VI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

● **„Скринингът не е самостоятелна административна процедура“:** Определянето на скрининга като чисто технически процес по събиране на информация, без да се признава административният характер на действията и решенията в рамките на този процес, на практика ограничава възможността за съдебен контрол.

Същевременно скринингът има съществено отражение върху основните права на търсещите международна закрила, тъй като резултатите от него са определящи за насочването на лицето към последваща процедура. Съществува съществена разлика между стандартната процедура за международна закрила и ускорената гранична процедура за предоставяне на убежище, която предвижда ограничени процедурни гаранции и се провежда в условията на административно задържане.

Отричането на административния характер на скрининга създава и риск от ограничаване на достъпа до правна помощ и възможността лицата да получат правна консултация още на този начален етап. Ето защо е необходимо да се изясни правният характер на скрининга и възможностите за съдебен контрол върху действията и резултатите от него.

● **„Липса на разрешение за влизане на територията на държава членка“:** Наблюдава се тенденция правните дефиниции да се използват по начин, който ограничава възможностите за независим правен, административен и съдебен контрол върху стандартите, прилагани спрямо граждани на трети държави.

Опитите разпоредбата на чл. 6 от Регламента за скрининг евфемистично да се интерпретира не като установяваща презумпция за невлизане на територията на държавата членка, а като предвиждаща единствено временно неразрешаване на влизането, не променят практическите последици от нейното прилагане. По този начин лицата, подложени на скрининг, се третират

като невлезли на територията на държавата членка, което създава допълнителни пречки пред независимия контрол върху спазването на основните им права, включително правото на достъп до информация и правна помощ, както и върху гаранциите, приложими в условията на задържане.

- **Прилагане на скрининга без мониторингов механизъм:** Въвеждането на независим механизъм за наблюдение на спазването на основните права е задължение на държавите членки съгласно Регламента за скрининг, чието неизпълнение може да доведе до предприемане на мерки от страна на ЕК.

Липсата на такъв механизъм в България създава риск прилагането на скрининга, включително спазването на приложимите стандарти и срокове, да остане без ефективно независимо наблюдение. Това ограничава възможностите за своевременно установяване на нарушения на основните права и за осигуряване на отчетност на органите, извършващи скрининга. Проблемът е свързан и с достъпа на трети страни, включително неправителствени организации и адвокати, до скрининг центрове, който е от съществено значение за независимото наблюдение на практиките и за гарантиране на достъпа на засегнатите лица до правна помощ.

- **Идентификация за уязвимост:** В рамките на скрининга съществува сериозен риск уязвимостите да не бъдат своевременно разпознати, особено когато установяването им изисква специализирана и мултидисциплинарна експертиза, например при жертви на трафик на хора и лица, преживели физическо, психическо или сексуално насилие.

Същевременно идентифицирането на уязвимост и специалните потребности е от съществено значение за осигуряването на подходяща подкрепа и за определянето на приложимата процедура за международна закрила с оглед на индивидуалните обстоятелства на лицето. Недостатъчно ефективното идентифициране на уязвимостите създава риск индивидуалните потребности да останат неразпознати и да не бъдат отчетени при последващото насочване към съответната процедура.

Особено важна гаранция е при съмнение относно възрастта на лицето да се прилага презумпцията за непълнолетие до надлежното изясняване на възрастта му. Това е необходимо, за да се избегне рискът деца, и по-специално непридружени непълнолетни, да бъдат неправилно идентифицирани като пълнолетни и съответно задържани или насочени към гранична процедура за предоставяне на убежище. Установяването на възрастта може да се окаже значително по-трудно, след като лицето вече е включено в граничната процедура, особено когато няма достъп до правна помощ, която да му позволи своевременно да оспори направената оценка и да защити правата си.

VII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Наблюдава се силна тенденция да се лансира перспективата, че управлението на миграцията се свежда предимно до засиления граничен контрол и ограничаването на влизането на територията на ЕС. Възниква обаче въпросът доколко този подход съответства на реалностите, предвид че миграцията е сложен феномен, обусловен от разнообразни фактори, голяма част от които са извън контрола на европейските държави, особено на тези по външните граници на Съюза.

- **Според актуалната статистика на Фронтекс** „миграционният натиск към ЕС през първите девет месеца на 2026 г. е спаднал с една трета в сравнение със същия период на 2025 г.“: Липсва обаче единна методология на равнище ЕС за събиране и отчитане на данните за миграционния натиск, както и на механизъм за систематичното им верифициране. Налице е и липса на яснота относно използваните от отделните държави членки категории и критериите за тяхното определяне, което поставя под въпрос съпоставимостта на предоставяните данни.

България например включва в месечната си статистика за миграционния натиск категорията „самостоятелно завърнали се във вътрешността на съседни държави“, която обхваща над 90% от отчетените лица, установени при опит за нерегулярно преминаване на границата. При отправено запитване до представители на ЕК и Фронтекс не е получен официален отговор относно това как тази категория се дефинира и отчита на европейско равнище, какви конкретни случаи обхваща както и липса на верифициране на методологията, използвана от българските власти за установяване и отчитане на броя на тези лица.

- **Управление на причините за миграционните потоци?**: Възниква и въпросът доколко се отчитат първопричините за миграционните потоци и доколко те могат да бъдат управлявани. България охранява една от най-сложните и дълга сухопътна външна граница на ЕС – тази с Турция – и се намира в непосредствена географска близост до региони, засегнати от военни конфликти и нестабилност, включително Близкия изток.

Според [стратегически риск анализ за 2026 г. на Фронтекс](#) външната среда и фактори, в които се осъществява управлението на миграцията и граничния контрол, става все по-сложна. Очаква се т.н. миграционен натиск да става все по-разнороден, отколкото да се стабилизира.

Според [годишен анализ](#) на Агенцията за 2026/2027 най-критичното развитие в краткосрочен план, което оказва влияние върху миграцията и сигурността в целия югоизточен регион, е войната на САЩ и Израел срещу Иран. Този фактор поражда широк спектър от възможни сценарии през прогнозния период – от запазване на настоящия ирански режим в условията на напрегнато статукво, което се оценява като по-вероятния сценарий в краткосрочен и средносрочен план и се очаква да има ниско до умерено въздействие върху миграцията, до разпад на държавата или изпадане в ситуация на гражданска война. В тази връзка продължителен конфликт или нестабилно статукво могат да имат сериозни икономически последици за целия регион и в средносрочен и дългосрочен план постепенно да засилят факторите, подтикващи милиони чуждестранни работници в страните от Персийския залив да напуснат региона.

Също така, Фронтекс очертава продължаващата криза в Судан, довела до най-мощното разселване на хора в света, и динамичната обстановка в района на Африканския рог сред основните фактори, които могат да доведат до засилване на миграционните потоци.

● **Устойчиво управление на миграцията?** Под въпрос е доколко екстернализирането на миграционните процеси и аутсорсването на отговорности към трети държави представляват устойчив подход към управлението на миграцията. В тази връзка показателен е случаят в испанския анклав Сеута, където [според анализ на Европейския парламент](#) между 30 и 31 юли 2026 г. над 60 000 души са влезли от територията на Мароко, а най-малко 141 души са загинали. Случаят в Сеута беше и тест за европейската солидарност и прилагането на Пакта. Вместо да бъде задействан Регламент (ЕС) 2024/1359 за справяне със ситуации на криза и форсмажорни обстоятелства в областта на миграцията и убежището, [22 държави членки](#), сред които и България, подписаха писмо, критикуващо миграционната политика на Испания.

Въпреки че екстернализацията на миграционните процеси и прехвърлянето на отговорността към трети държави могат да задълбочат уязвимостта на държавите членки и зависимостта им от външни партньори, европейската миграционна политика продължава да утвърждава този подход, наричан още „миграционна дипломация“. Този

тенденция се циментира особено в новия Регламент (ЕС) 2026/2280 за създаване на обща система за връщане на граждани на трети държави, [публикуван](#) в Официалния вестник на ЕС на 15.10.2026, който предвижда, наред с другото, създаването на т.нар. центрове за връщане в трети страни.

В рамките на европейската политика за връщане например Турция се разглежда като основен и надежден партньор. Това обаче поставя въпроса доколко е устойчиво европейските държави да разчитат на държава като [Турция, която е сред страните с най-голям брой бежанци, 2.4 милиона](#), в световен мащаб- да поема отговорността за връщанията на граждани на трети страни.

● **Затворени граници-бизнес възможности за трафикантските мрежи?** Следва да се изследва ефектът от засиления граничен контрол, при липса на ефективни легални възможности за достъп до международна закрила, върху дейността на трафикантските мрежи.

Според Европол тези мрежи стават все по-дигитализирани и глобално свързани, като се наблюдават ескалиращи тенденции към използване на насилие и експлоатация като част от техния бизнес модел. По [данни на Европол](#) този модел става и все по-доходоносен, като сумите за превеждане през граници варират от 200 до над 20 000 евро на човек в зависимост от миграционния маршрут. В този контекст възниква въпросът доколко затварянето на границите като едностранен подход, без осигуряване на достъпни легални алтернативи за достъп до територията и до процедура за предоставяне на международна закрила, може да засили зависимостта на хората от трафикантските мрежи.

ШВЕЙЦАРСКО-БЪЛГАРСКА
Програма за сътрудничество

Този материал е създаден в рамките на проект "Гражданско участие и мониторинг на системата за убежище и миграция", с финансовата подкрепа на Швейцарско-българската програма за сътрудничество в рамките на Механизъм за гражданска ангажираност и прозрачност (МГАП) 2024-2029. Проектът се изпълнява от Център за правна помощ – Глас в България (ЦПП) като водеща организация в партньорство с Фондация „Мисия Криле“ и в асоциирано партньорство с Фондация „Юра Хумана“. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора и не отразяват непременно тези на правителството на Швейцария и България.